

ral is rendelkezik, ezeknek állománya egyenként 100—100 kötet. A könyvtár gyűjtőköre a szépirodalom, ismeretterjesztő könyvek és ifjúsági irodalom területére terjed ki. A három gyűjtőterületen megoszló egyévi (1939) könyvszaporulat 882. Az előttünk fekvő VIII. Címjegyzék a három gyűjtőterület szerint tagolva, haladó számsorban adja a szaporulat felsorolását a szerzők nevének betűrendjében 10.449-től 11.961-ig. E jó másfélezer tételt kitevő könyvszaporulat áttekintéséből is levonható az a tanulság, hogy abban *a három gyűjtőterületet érintő nemzeti könyvtermelés fontosabb termékei képviselve vannak.*

A könyvtár értékét végre a megfelelő világításban látjuk, ha ezeket az adatokat a könyvtár működésének keretében szemléljük. Ma természetesen a Közgyűjtemények Országos Főfelügyelőisége az adminisztratív keret, melyben működését a könyvtár kifejti; a Közgyűjtemények Országos Főfelügyelőjének, PASTEINER IVÁNNAK a könyvtárral szemben tanúsított gondoskodását ezenfelül különösen nagy hálával is emeli ki a *Címjegyzék* szerkesztője. A közületek, élén az Országos Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ, nemkülönben a Magyar Tudományos Akadémia, az 1939. évben is értékes tudományos könyvek ajándékozásával gyarapították a könyvtár állományát és értékét.

Különösen jelentős a könyvtár által elért eredmény, ha tekintetbe vesszük, hogy működését húsz esztendőn keresztül a kisebbségi sors súlyos körülményei között kellett folytatnia. Ezekben az években is elsőrendűen fontos kultúrmunkát végzett BARANYAY JÓZSEF városi könyvtáros, a könyvtárnak régi tisztviselője, a jelen *Címjegyzék* szerkesztője. Sok áldozatot kívánó munkájában bizonyára erősítésére volt a tudat, hogy ügye mögött ott állottak támogatólag elszakított véreink is.* Küzdelmüket méltó formában örökíti meg BARANYAYNAK a *Címjegyzéket* bevezető tanulmánya a magyar könyvtári életről a csehszlovák megszállás alatt.

SUPKA ERVIN.

Olofsson Placid: *Gróf Széchenyi Ferenc irodalompartolása.* Pannonhalma, 1940, 159[1] l. (Pannonhalmi füzetek 26.)

FRANKÓI VILMOS, BÁRTFAI SZABÓ LÁSZLÓ és GRÓF SZÉCHENYI VIKTOR életrajzi munkái nem merítik ki teljesen a Magyar Nemzeti Múzeum alapítójának sokoldalú egyéniségét. Az e munkák megjelenése óta napvilágot látott számos részlettanulmány új összefoglalásra ösztönöz. OLOFSSON PLACID terjedelmes értekezése SZÉCHENYI FERENC-ről mint irodalompartolóról nyújt ilyen összefoglaló képet. Felhasz-

* V. ö. ehhez JÓCSIK LAJOS könyvét: *Iskola a magyarságra.* Egy nemzedék élete húszéves kisebbségben. (Budapest, 1939.) Különösen a 38. l.

nálta az ismert forrásokon kívül a Magyar Nemzeti Múzeumban őrzött SZÉCHÉNYI-családi levéltárnak közel háromezer, SZÉCHÉNYI FERENchez címzett levelét s más kiadatlan forrásokat is.

A XVIII. század végének irodalmi életére élénk világot vet SZÉCHÉNYI FERENC grófnak majd minden nevesebb íróval fennállott személyes összeköttetése; pártfogása, buzdítása számos mű létrejöttében játszott döntő szerepet. Annak, aki a könyv sorsát vizsgálja a magyar mult folyamán, különösen becses adatokat szolgáltat az akkori kiadási viszonyokról. SZÉCHÉNYI FERENCben a magyar könyvkiadás legfőbb támaszát állítja élénk; hiszen ebben az időben a könyvek megjelenése még nagyrészt mecénások bőkezűségétől függött. Sorra veszi OLOFSSON SZÉCHÉNYI szerepét KÓNYI JÁNOS, RÉVAI MIKLÓS, PÁLÓCZI HORVÁTH ÁDÁM, KAZINCZY FERENC, KIS JÁNOS, CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY műveinek megjelenésében, majd összefoglalóan tárgyalja SZÉCHÉNYI összeköttetését a kisebb jelentőségű írókkal. Különösen kiemeli CSOKONAIval, a korszak legjelentékenyebb költőjével fenntartott viszonyát, amely 1796-ban kezdődik; ekkor indítja meg CSOKONAI Pozsonyban a Diétai Magyar Múzsát. A verses alkalmi folyóirat megszűnése is azzal állott összefüggésben, hogy SZÉCHÉNYI elutazott Pozsonyból s így az utolsó szám kiadását már nem támogathatta. Később CSOKONAI állást kér az újonnan alapított Széchényi-könyvtárnál, mert tervezett *Árpád-eposz*ának megírásához „egy bibliothékánál való lakás” szükséges. Kérése nem teljesült, de megkapta a könyvtár katalógusát, melyet gondosan áttanulmányozott s maga figyelmeztette SZÉCHÉNYI-t arra, hogy néhány Debrecenben megjelent könyv kimaradt. SZÉCHÉNYI meg is bírta a költőt ezeknek beszerzésével.

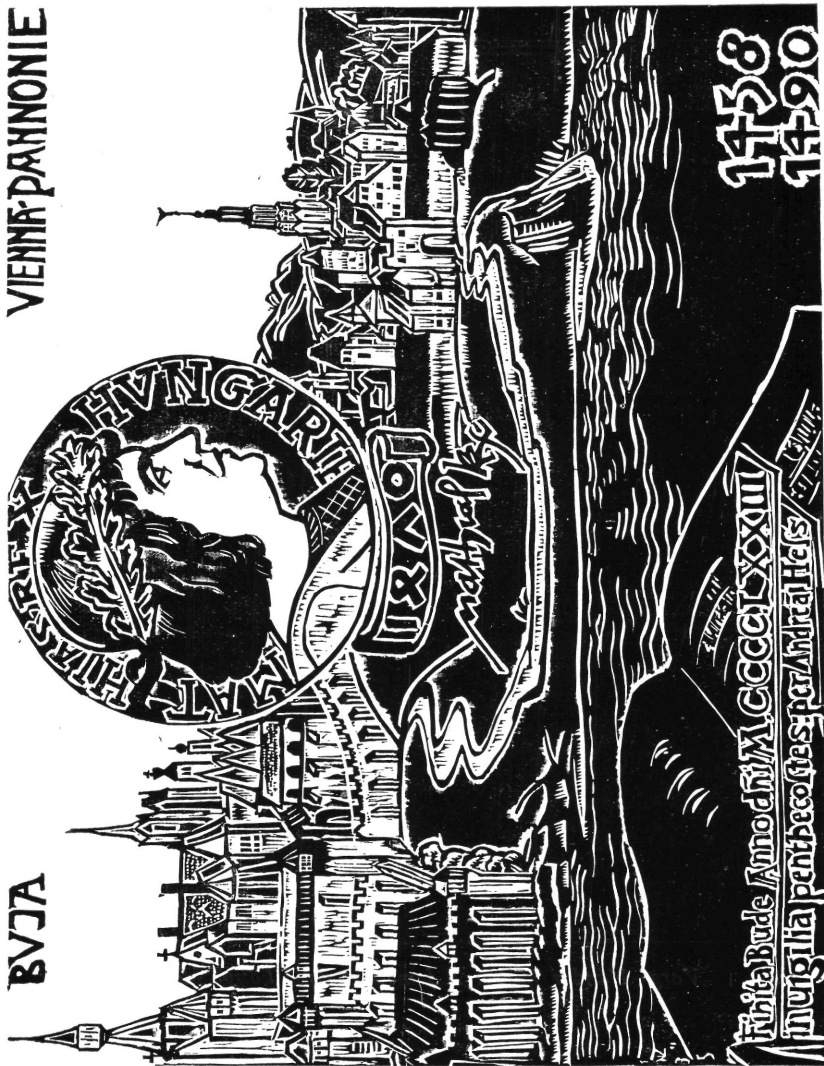
Könyvtárának katalógusát minden jelentékenyebb írónak elküldte az alapító; az írók sajátkezü köszönőleveleit bibliográfiai adattár céljára összegyűjti. Igaz, egyesek nem tudják megbocsátani a grófnak a MARTINOVICS összeesküvése utáni politikai alkalmazkodását; legjellemzőbb KAZINCZY magatartása, aki még a legnagyobb magyar mecénás-család első és örökre halhatatlan, nemes példaadójának könyvtáralapításában is önzést lát s csak 1810 után engesztelődik meg.

Élete végén a bécsi katolikus romantika nagy költőinek szenteli pártfogását SZÉCHÉNYI. A maga idejében egyedülálló intézményt: valóságos kölcsönkönyvtárt alapít, melynek előfizetői között sok volt a magyar arisztokrata, de magyar falusi plébánosok is igénybevétek. Mecénássága azonban itt is főleg a könyvkiadás terén nyilvánul.

OLOFSSON PLACID könnyed, áttekinthető formában megírt tanulmánya a Széchényi-könyvtár alapítására részletesen nem tér ki. De a fentebbiekből is megállapítható, hogy munkája e szempontból is

BVJJA

VIENNA-PANNONIE

Varga Nándor Lajos: A fajtásvet című könyvéből.

Varga Nándor Lajos : A fametszet című könyvéből.

fontos körülményekre hívja fel a figyelmet. Remélhetőleg ebben az irányban folytatja kutatásait; a jelen tanulmányt ismerve, bizalommal tekinthetünk munkássága elé.

DEZSÉNYI BÉLA.

Varga Nándor Lajos: *A fametszet.* Könyv a fametszet mesterségéről és történetéről, közel 200 képpel (színes fametszetekkel), színes kezdőbetűkkel. Budapest, 1940. Szerző kiadása, 4r, 523 l.

Mind művészeti irodalmunkat, mind grafikai és könyvművészeti törekvéseinket komoly értékkel gyarapítja VARGA NÁNDOR LAJOS új könyve. A fametszetről szóló könyv szervesen csatlakozik *A rézkarc-ról* és *A rézmetszetről* írt munkáihoz. Bizonyára a művészi ízlés finomításához és a fametszet iránti szeretet kimélyítéséhez is eredményesen hozzájárul. Jelentőségét különösen az adja meg, hogy egy kiváló alkotó művész és hivatott nevelő tapasztalatai és lényegismeretei szűrődnek le benne.

Részletező előadásban ismerteti a fametszetre, a grafika legnemesebb ágára vonatkozó szakismereteket. Először természetesen a művészi ág mesterségi oldalával, kifejező formái kialakulásával és mivoltával foglalkozik. Tárgyalja az anyag természetével összefüggő kérdéseket, majd az inkább fekete vonalra jogosító lapdúc metszőkésekkel és a fehérvonalúságra hajló száldúc metszővésőkkel történő kialakításának munkamenetét. Ezután az anyag, a megmunkálási mód és a kifejező elemek (vonal és folt) jellegzetességeiből folyó stílusmeghatározó mozzanatok szerepét igen szemléletesen világítja meg. A dúcra való nyomtatás vizsgálata után kitűnően tárja fel az ősi, fekete-fehér alapalakban gyökerező színes fametszet formáit, technikáját és történetét.

A továbbiak során részletes összefoglalás keretében mutatja be a fametszet történetét. Egyrészt a fejlődésmenet bemutatása, másrészt pedig az értékek megismerése a célja. Az ősvoltú fametszet tárgyalása után a magasmetszet helyét állapítja meg a fametszet életében, majd a dúckönyveket és a betűkönyvre való áttérés jelentőségét méltatja. Hangsúlyozza, hogy „a fametszet legszebb és legtermékenyebb területe a könyv”. DÜRER, HOLBEIN és a japán fametszet tárgyalása után még az alkalmazott fametszetről, a linómetszetről és a magyar törekvésekről szól.

Az elmélyedő szeretettel megírt munka egészében is, részleteiben is VARGA NÁNDOR LAJOS művészi hitvallása az egyszerűsége törekvés, az őszinte lényegkifejezés: egyszerűen a fametszet és a könyvművészet mellett.

A szöveget díszítő szép képek és színes kezdőbetűk mellett külön emlékezzünk meg a mai magyar fametsző-gárda eredeti dúcokról készült metszeteiről. VARGA NÁNDOR LAJOS finom szépségű metszetei mellett